

LA IMMIGRACIÓ FRANCESA AL PAPIOL: 1566-1700

Carles Millàs Castellví

Articles

Des que va publicar-se la clàssica obra de J. Nadal i E. Giralt,¹ que seguí al no menys bàsic estudi sobre la immigració francesa d'E. Moreu-Rey,² aquest ha estat un tema més o menys tractat en profunditat per a altres poblacions i comarques, com poden ser els treballs de J. Codina del Delta de Llobregat;³ de V. Gual de la Conca de Barberà;⁴ o, entre d'altres, el de J.M. Solà-Morales per a Olot.⁵ Amb tot, no hi ha una quantitat suficient d'estudis sobre aquest tema.⁶

És per això que l'escrit present pretén endinsar-se en aquest terreny, ja sia per corroborar la tesi de J. Nadal⁷ ja sia, per rebatre-la, com ho fa V. Gual,⁸ car, d'una banda, és bastant coherent pensar que l'arribada d'aquests nouvinguts no ha tingut la mateixa incidència als diferents pobles, viles o ciutats de Catalunya; i, d'altra banda, «es tracta, ni més ni menys, d'explicar històricament un dels puntals de la configuració moderna del poble català».⁹

Pensem, doncs, que cal augmentar el nombre d'investigacions demogràfiques i aprofundir en els registres parroquials, per tal de conèixer millor aquest corrent migratori. L'anàlisi de la immigració francesa al Papiol ens pot ajudar a tenir una idea de la incidència del degoteig de persones de l'altra banda del Pirineu.

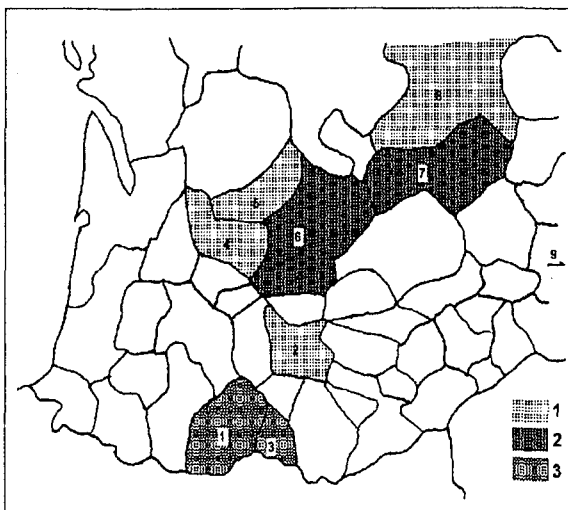
S'han emprat els sacramentaris, especialment, els llibres de nocés, òbits i baptismes; s'ha cercat més informació a les llicències i els expedients matrimonials; a les matrícules de francesos; i, fins i tot, a les visites pastorals. Cal dir, però, que s'ha aplicat el mètode dels recomptes globals o anglès, malgrat els desavantatges que ofereix. I per tal de complementar aquest estudi l'hem bastit amb unes taules, quadres, gràfics...

Aquesta allau de francesos que «envaïren» el Principat al llarg de l'antic règim també la tenim documentada al Papiol des del 1565 fins al 1700. A aquesta població s'han comptabilitzat 21 francesos als llibres de nocés (en total, n'hem detectat 22 però hi ha un cas d'enregistrament de fill de pare francès, ja anotat, que

fa disminuir la xifra; i, un total de 19 nocés perquè hi ha dos enllaços entre cònjuges occitans); 5 infants de progenitors francesos als llibres de baptismes (els pares dels quals no hi estan anotats); i, finalment, 19 òbits (tots ells diferents dels anteriors). D'aquests darrers, n'hi deuen haver que estaven de pas i, de la mateixa manera, és possible que d'altres romanguessin a la parròquia. Cal destacar, que en tot el segle XVIII no hi ha cap anotació d'occitans als sacramentaris consultats, ni tampoc no s'ha trobat cap enregistrament de gascons a les llicències matrimonials de l'(A)rxiu (C)apitular de (B)arcelona i als expedients matrimonials de l'(A)rxiu (D)iocesà de (B)arcelona; ni tampoc a les matrícules de francesos de l'(A)rxiu de la (C)orona d'(A)ragó perquè no és una població del litoral.

A la taula I estan detallats tots els ultrapirinenços que han estat anotats als llibres de l'(A)rxiu (P)arroquial del (P)papiol.¹⁰ Aquestes xifres són força relatives a causa, especialment, dels subenregistraments i els buits que hi ha a les fonts.

Procedència del francesos al Papiol (1566-1700). 1. Comenges, 2. Tolosa, 3. Coserans, 4. Agen, 5. Sarlat, 6. Caors, 7. Santa Flor, 8. Claramunt, 9. Sistera.

Articles

Data	Francès	Professió	Estat civil	Llibres
12/10/1566	P. Millas	pagès	*	noces
06/03/1568	J. Pelangalins	*	*	noces
09/05/1577	J. Ladernia	mestre de cases	*	noces
09/10/1677	P.G. Sabater	mestre de cases	*	noces
15/06/1578	B. Font	*	*	noces
01/09/1582	Ll. Perot	treballador	solter	òbits
27/09/1582	Doménec ?	pagès	*	òbits
19/11/1584	N. Esteve	*	soltera	òbits
19/10/1590	J. Couders	*	*	òbits
09/10/1595	? Canyells	*	*	òbits
12/12/1596	P. Thomas	treballador	*	noces
18/10/1600	J. Costa	mosso	*	òbits
04/09/1601	Doménec ?	*	solter	òbits
12/10/1603	? Oriol	*	soltera	òbits
20/05/1607	M. Teula	*	*	òbits
01/01/1608	J. Elias	*	*	noces
08/09/1609	Perot ?	barquer	*	òbits
07/05/1624	J. Gassó	*	*	òbits
28/06/1625	P. Anex	*	*	òbits
14/09/1625	C. Vidal	*	soltera	noces
14/09/1625	P. Ferres	pagès	*	noces
22/04/1627	Brengue	*	*	òbits
/07/1627	P. Guinzach	treballador	*	noces
/07/1627	M. Usach	*	vídua	noces
18/09/1629	Ll. Alujas	pagès	*	noces
10/05/1633	G. Bentaguet	*	*	òbits
01/05/1646	J. Natis	treballador	*	noces
08/08/1647	F. Sala	pagès	*	noces
16/01/1647	F. Sana	*	solter	òbits
13/03/1652	J.M. Balmanyà	*	solter	òbits
25/05/1655	J. Farga	pagès	solter	noces
26/09/1655	J. Font	pagès	solter	noces
17/02/1658	I. Rius	*	albat	baptismes
23/07/1659	P. Font	*	albat	baptismes
26/01/1661	J. Bonet	serrador	solter	noces
26/10/1661	M. Font	M. Font	albat	baptismes
26/07/1662	J. Samarra	*	solter	òbits
20/02/1664	M. Font	*	albat	baptismes
13/03/1666	M. Font	*	albat	baptismes
23/09/1668	J. Font	*	albat	baptismes
18/12/1668	B. Nasic	mestre de cases	solter	noces
12/02/1671	V. Romagosa	*	albat	baptismes
14/04/1671	C. Font	*	albat	baptismes
27/09/1671	A. Sabater	*	albat	baptismes

Data	Francès	Professió	Estat civil	Llibres
11/04/1672	J. Sinchalbes	mestre de cases	solter	noces
09/03/1683	J. Gamich	*	*	òbits
09/10/1683	anònim	*	*	òbits
07/01/1687	B. Nausich	mestre de cases	vidu	noces
09/03/1688	J. Gamich	*	albat	baptismes
07/12/1688	M. Bonet	pagès	solter	noces
28/12/1693	M. Bonet	*	albat	baptismes
29/01/1693	M. Gamich	*	albat	baptismes
24/06/1694	R. Bonet	*	albat	baptismes
20/05/1695	M. Bonet	*	albat	baptismes

TAULA I: Relació de francesos al Papiol (1565-1700).

Articles

Pot observar-se que aquesta taula conté els 55 casos amb els mots «francès», «estranger» o «natural del Regne de França» que consta als folis dels sacramentaris consultats; i, a més, també es pot observar que es manté el màxim possible la cal·ligrafia i l'ortografia emprada pels diferents rectors de la parròquia.

No obstant això, en períodes decennals (quadre I), cal remarcar la primera columna on consten els enllaços. Destaquem els decennis de 1621-1630 i de 1571-1580 amb tres cònjuges masculins cadascun. Un fet a tenir en compte és la subanotació del decenni 1611-1620 que no permet detectar la presència occitana en aquest període. Respecte a les altres columnes, cal dir que les dades obtingudes serveixen per apropar-nos una mica

més a la realitat, malgrat que no podem afirmar que totes aquestes persones restaren al Papiol. Cal destacar-hi, a més, el fet que no hi ha cap baptisme de francès anotat fins a la segona meitat del segle XVII, i que en tot el decenni de 1611-1620 no hem trobat, tampoc, cap occità enregistrat en els llibres de baptismes i òbits. No és despreciable la xifra dels 19 difunts trobats, dels quals sabem que alguns, ja sia temporalment, restaren a la universitat. Destacariem, finalment, l'alt percentatge de nouvinguts masculins (86'67%).

Si analitzem la primera columna del quadre I i comparem amb els matrimonis celebrats a la parròquia (taula II i gràfic I) observem que hi ha un total de 283 casaments, 19 dels quals tenen un o dos cònjuges «gavatxos».

QUADRE I: Periodificació i quantificació dels francesos de l'APP.

Períodes	Matrimonis				Defuncions				Baptismes			
	H	%	D	%	H	%	D	%	Nens	%	Nenes	%
1565-1570	2	9,52	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
1571-1580	3	14,3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
1581-1590	*	*	*	*	3	15,8	1	5,26	*	*	*	*
1591-1600	1	4,76	*	*	1	5,26	1	5,26	*	*	*	*
1601-1610	1	4,76	*	*	4	21,06	*	*	*	*	*	*
1611-1620	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
1621-1630	3	14,3	2	9,52	3	15,8	*	*	*	*	*	*
1631-1640	*	*	*	*	1	5,26	*	*	*	*	*	*
1641-1650	2	9,52	*	*	1	5,26	*	*	*	*	*	*
1651-1660	2	9,52	*	*	2	10,52	*	*	*	*	1	20
1661-1670	2	9,52	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
1671-1680	1	4,76	*	*	*	*	*	*	2	40	*	*
1681-1690	2	9,52	*	*	2	10,52	*	*	1	20	*	*
1691-1700	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	1	20
Subtotals	19	90,48	2	9,52	17	89,48	2	10,52	3	60	2	40
TOTALS	21			46,67%	19			42,22%	5			11,11%

El 6'71% dels matrimonis realitzats al llarg del període estudiat tenen presència occitana i el decenni 1621-1630 és el de màxima representació amb 3 casos de 21 possibles (tot i que en realitat són 5 persones); el mínim entre 1671-1680 i 1591-1600 és amb 1 sol cas, cadascun, de 24 noces anotades. El gràfic demostra l'evolució de les noces i la presència occitana respecte dels matrimonis comptabilitzats a l'APP, i posa de manifest les subanotacions i buits esmentats.

Els francesos enregistrats, tot i que poden semblar una aportació minsa, són en realitat un contingent més que significatiu en períodes anuals, ja que molts d'aquests anys la seva presència és del 100%.¹¹ Àdhuc, si la quantificació i periodicitat de les arribades es fa en períodes de més llarga durada obtenim que des del 1570 fins al 1629 hi ha un total de 130 noces 8 de les quals tenen presència «gavatxa» (5%) i entre 1630 i la fi del XVII comptabilitzem 273 esposoris i 17 noces amb presència occitana (6'2%). Si comparem aquests resultats amb altres estudis realitzats,¹² constatem l'existència de possibles subanotacions per a aquesta parròquia del Baix Llobregat.

Els estudis clàssics de la immigració ultrapirinenca recullen el bisbat de procedència dels nouvinguts. Pel que fa al Papiol, tenim constància del bisbat de sortida de 16 contraents (72'72%). Sovint, el lloc d'origen d'aquests homes i dones se'ns fa difícil de localitzar en altres diòcesis ja que desconexim la cartografia exacta dels bisbats de «Jayras» (amb un nuvi), i el del topònim de «Sant Ruffiac» del bisbat de «Sant Llorenç» (també amb un cònjuge, que podria estar situat a la Bretanya o al bisbat d'Agen, on hi ha dues poblacions amb el

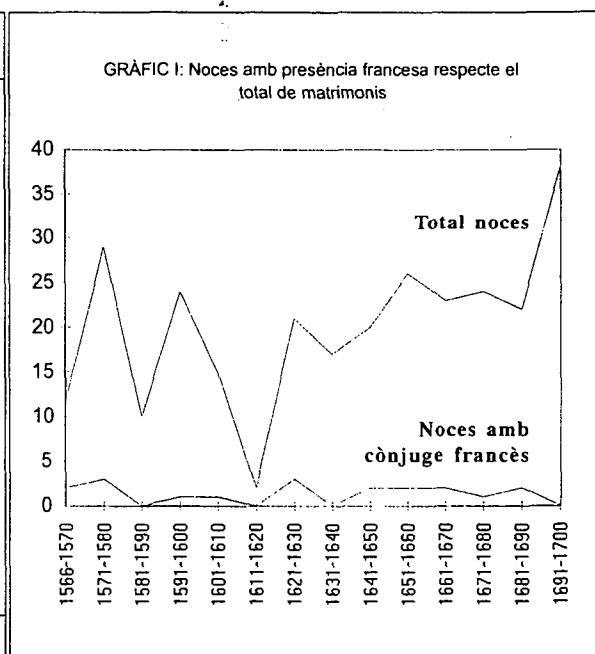
mateix vocable: Ruffiac); a més, dels 4 que en desconexim la procedència exacta. Per tant, si deixem de banda aquests 6 casos, en tenim localitzats més del 71%, tal com podem veure a la taula III i al mapa I.¹³ De la mateixa manera, com varen fer Nadal i Giralt, resumim els bisbats d'origen en tres zones i observem que des de la demarcació pirinenca n'arribà un 28'57%; el mateix percentatge obtenim per a les Terres Altes i massissos i «d'altres llocs»; i, finalment, tan sols un 14'29% provenia de la Conca de la Garona i del Llenguadoc.¹⁴

Un altre camp d'anàlisi de la immigració francesa són les causes del seu èxode i les conseqüències de la seva arribada. També varen ser J. Nadal i E. Giralt els pioners a analitzar-les.¹⁵ Seguint les seves explicacions, podem dir que les causes d'aquesta allau de nouvinguts són, des del punt de partida, el conflicte religiós entre els hugonots i els catòlics; la trilogia de les desgràcies; el tradicional corrent migratori de nord a sud; la superpoblació d'algunes terres pirinenques; els lligams socioculturals entre Catalunya i la França meridional (afinitat d'ambdues llengües, els lligams religiosos, etc.)¹⁶ o el contrabandisme. Des del punt d'arribada, a part dels aspectes socioculturals, el bandolerisme; el buit demogràfic català; l'atracció que generaven els sous, els masos rònecs o els camps sense conrear; etc.¹⁷ Evidentment, aquestes causes aplicables al conjunt del país i dels nouvinguts, poden ser vàlides per al Papiol: una universitat bastant ben situada, amb una subpoblació manifesta, amb terres aptes pel conreu i, molt possiblement, sense explotar.¹⁸

Però, com foren rebuts aquests occitans? Es varen integrar al conjunt de la societat? Aquestes preguntes

TAULA II: Noces amb presència francesa al Papiol.

Períodes	Total noces	Noces amb cònjuge francès	%
1566-1570	12	2	16,66
1571-1580	29	3	10,34
1581-1590	10	*	*
1591-1600	24	1	4,16
1601-1610	15	1	6,66
1611-1620	2	*	*
1621-1630	21	3	14,28
1631-1640	17	*	*
1641-1650	20	2	10
1651-1660	26	2	7,69
1661-1670	23	2	8,69
1671-1680	24	1	4,16
1681-1690	22	2	9,09
1691-1700	38	*	*
TOTAL	283	19	6,71%

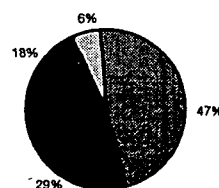
Àrea-Bisbat		Quantitat	Percentatge
Pirineu i Pre-pirineu:	Coserans	3	14,285
	Comenge	3	14,285
Subtotal		6	28,57
Llenguadoc i Conca de la Garona:	Agen	1	4,762
	Tolosa	1	4,762
	Sistera	1	4,762
Subtotal		3	14,29
Terres Altes i massissos:	Claramunt	1	4,762
	Caors	2	9,523
	Santa Flor	2	9,523
	Sarlat	1	4,762
Subtotal		6	28,57
Altres llocs:	«Jayras»	1	4,762
	«Sant Llorenzo»	1	4,762
	Altres	4	19,046
Subtotal		6	28,57
TOTAL		21	100%

TAULA III: El bisbat de procedència.			
TAULA IV: Els oficis dels nouvinguts.			
		Quantitat	Percentatge
Pagesos		8	47
Mestres de cases		5	29
Treballadors		3	18
Serradors		1	6
TOTAL		17	100%

també han estat plantejades pels estudiosos de la matèria.¹⁹ És molt possible que hi hagi de tot, des de poblacions que reben sense cap problema als ultrapirineus fins a d'altres que els rebutjaren; des de forasters que s'integraren fins a nouvinguts que se'n tornaren,... Al Papiol no hi ha constància, en les fonts consultades, de l'actitud negativa²⁰ envers els francesos, però sí que hi hagué una certa col·laboració entre els nouvinguts i els papiolencs, com ho demostren l'existència de la confraria de Santa Llúcia²¹ creada el 1611 i administrada per «alienegenos»; la participació dels occitans en el pagament dels «talls» recaptats per a l'impost del Batalló;²² i, com no, en el mer fet de contraure matrimoni i establir-se a les nostres contrades deixant palesa amb els seus cognoms catalanitzats o no: Font, Sala, Costa, Rius o Bonet.

Lligant amb les causes i conseqüències de les arribades hi ha un altre tema d'estudi en l'anàlisi clàssica de la immigració francesa: la tipologia de les noces. A la parròquia de Santa Eulàlia del Papiol sabem que dels 19 casos de cònjuges francesos masculins dos són entre nouvinguts i els altres enllaços són amb núvies de la

DIAGRAMA I: Distribució professional dels francesos a l'APP

comarca. La majoria dels nuvis occitans es casaren amb noies del país i tan sols hi ha enregistrat un cas de segones noces. D'altra banda, l'anàlisi d'aquests matrimonis també comporta l'estudi de les nissagues. Així, la família Font-Campanya varen tenir cinc fills (Pere, Maria, Mariagna, Joan i Coloma), al menys, i la família Bonet-Romagosa en varen tenir tres (Magdalena, Roger i Maria).²³

Un darrer camp d'estudi de la immigració francesa es centra en la dedicació dels nouvinguts.

Al Papiol, dels 19 francesos casats a la parròquia coneixem l'activitat laboral de 17 cònjuges. La Taula IV i el Diagrama I ens ho demostren gràficament: hi ha un 47'06% de pagesos; un 29'41% de mestres de cases; un 17'65% de «treballadors»; i un 5'88% de serradors. Recordem que es coneix l'activitat laboral de tres dels cossos anotats: un pagès, un barquer i un «moso». En conjunt, doncs, les professions enregistrades són molt semblants a les detectades a altres indrets del Principat i es corresponen força amb les assenyalades per Jordi Nadal i Emili Giralt,²⁴ Valentí Gual²⁵ o F. Solsona,²⁶ que destaquen el paper d'aquests nouvinguts alhora de complementar la manca de braços que hi ha a les poblacions del país, i, molt possiblement, en el cas que aquí tractem.

Articles

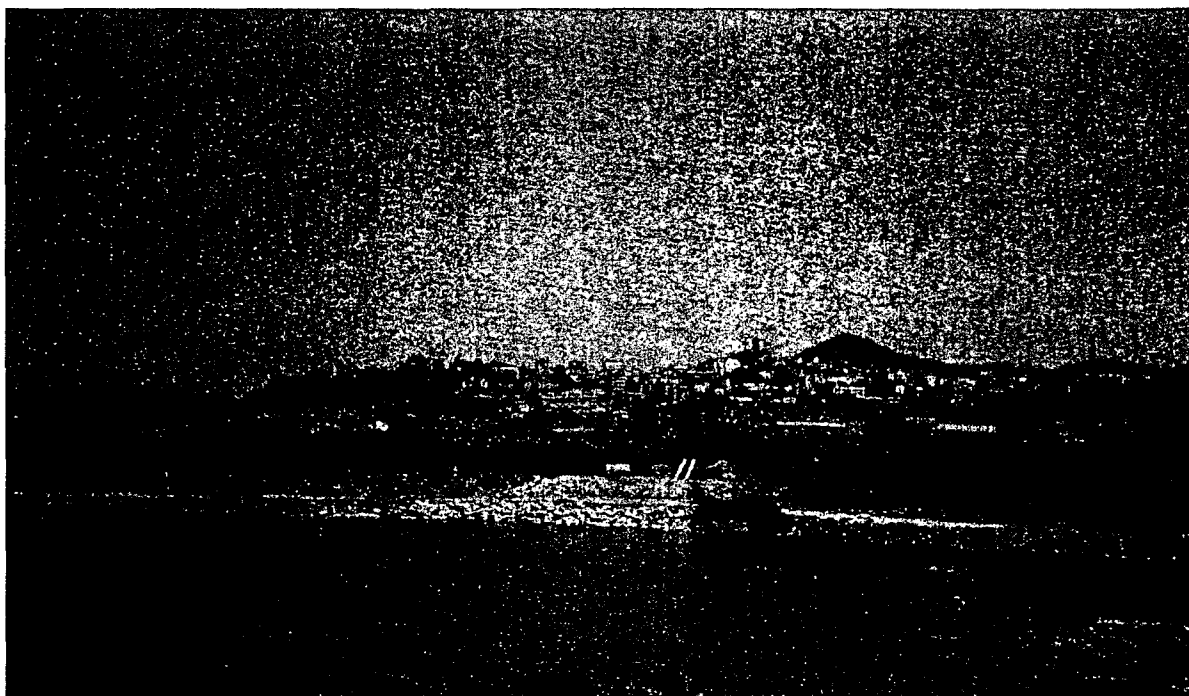
Tenint present la magistral conclusió que fan Jordi Nadal i Emili Giralt de les característiques d'aquests nouvinguts,²⁷ nosaltres, voldríem fer un petit resum. Podem dir que d'immigració francesa al Papiol és evident que n'hi ha hagut. Així ens ho confirmen les fonts consultades. L'APP té un bon fons documental i a ell la tasca investigadora fa possible cercar l'arribada d'aquests ultrapirinenços. No obstant, hi ha subenregistraments i buits que, juntament, amb la cal·ligrafia, ortografia i omissions fan disminuir la informació. És a dir, per una banda, les subanotacions i els buits, especialment el decenni 1611-1620, que hi ha a la documentació analitzada ens atenuen la informació; i, a més a més, en emprar com a font principal els llibres de matrimonis tenim l'inconvenient que desconeixem els immigrants passavolants o temporers, que «sembla

ser que era el més freqüent en els primers decennis del segle XVI, així com aquells que romanen solters».²⁸ Malgrat tot, cal reconèixer que els que contrauen matrimoni són els que poden influir en el creixement demogràfic i, amb tot, podem dir que l'APP és ric quant a la informació que conté i, també, quant als recursos que ens ofereix.

No podem conèixer amb certesa els moviments migratoris que explicarien, en part, l'increment demogràfic d'aquesta parròquia. Però, sí que coneixem una mica millor la immigració interna²⁹ i podem afirmar, en conseqüència, que l'aportació dels ultrapirinenços fou positiva, ja que la periodificació de les seves arribades fou en moments puntuals i en els que es necessitava tant una lleva masculina com una mà d'obra «barata» i/o «qualificada».

En conjunt, aquests 19 francesos i 2 franceses enregistrats als llibres de noces representen quasi el 10% del total dels nous papiolencs i papiolenques enregistrats als llibres de noces de l'APP entre 1565 i 1700, i arribaren a aquesta universitat en tres onades prou clares: una primera, prou important, entre 1565 i 1620, amb 7 casos; entre 1621 i 1660 es dona una segona onada més intensa i significativa amb 9 francesos; i, finalment, un descens des de 1661 fins a 1700 amb 5 casos. Aquestes dades no semblen coincidir gaire amb les ofertes per Jordi Nadal i Emili Giralt³⁰ o en Jaume Danti.³¹ Aquests francesos casats i arrelats, de forma majoritària, al Papiol participaven, principalment, en les tasques del sector primari (més d'un 47% es dedica a la

El Papiol. Vista general des de Pallejà.

Detall del molí paperer.

pagesia) i en la construcció (quasi un 30%), el que ens demostra que llur activitat laboral servia per arrodonir la manca de braços en uns moments necessaris.³² D'altra banda, col·laboraren en les activitats col·lectives de la població, cas de l'impost del Batalló durant la Guerra dels Segadors o de la confraria de Santa Llúcia. I, tammateix, els enllaços amb donzelles i pubilles d'aquestes contrades posen de manifest el seu

arrelament entre nosaltres. Així, malgrat les omissions, els buits, les subanotacions, la mala cal·ligrafia i ortografia,... trobem que les xifres obtingudes són relativament baixes per la tipologia i localització d'aquesta parròquia. És a dir, els resultats demostren que la immigració francesa té molta importància, però no pas tanta com la que hi assignen Jordi Nadal i Emili Giralt per a les parròquies del litoral que ells estudiaren,

L'ermita romànica de la Salut.

El castell del Papiol.

sinó que s'assemblen més als casos del Vallès Oriental i de la Conca de Barberà, o sigui, a les zones de l'interior, del Pre-litoral, on aquest corrent migratori incidí, en major o menor grau, per omplir els buits demogràfics i la manca de braços que es generà d'ençà la Pesta Negra.

És possible, doncs, pensar que la immigració francesa ajudà als papiolencs a desenvolupar-se tant demogràfica com econòmica o, fins i tot, culturalment, però aquesta participació no té el rol principal, almenys, en l'aspecte demogràfic, i en aquest període, on el major percentatge de nouvinguts catalans disminueix la incidència d'aquests immigrants ultrapiirinencs. No hi ha pas una invasió d'occitans, sinó l'arribada d'una vintena de persones, aproximadament, que representen una xifra inferior al deu per cent dels forasters casats a la parròquia de Santa Eulàlia del Papiol entre el 1565 i el 1700. Molt possiblement, l'estudi d'altres fonts com els capítols matrimonials i els ingressats als hospitals al llarg dels segles xvi i xvii incrementarien aquests resultats.

NOTES

(1) NADAL, Jordi i GIRALT, Emili: *La population catalane de 1553 à 1717. L'immigration française et les autres facteurs de son développement*. París: SEVPEN, 1960.

(2) MOREU-REY, Enric: *Els immigrants francesos a Barcelona (segles xvi al xviii)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1959.

(3) CODINA, Jaume: «La immigració francesa al Delta del Llobregat (1400-1700)» dins: *XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. El Prat: CECBL-Àmics d'El Prat, 1985, pp. 226 i ss.

(4) GUAL, Valentí: «Gavatxos», gascons, francesos. *La immigració occitana a la Catalunya Moderna. (El cas de la Conca de Barberà)*. Barcelona, 1991.

(5) SOLÀ-MORALES, J.M.: «La immigració francesa a Olot (Girona) als segles xvi i xviii» dins: *Fédération historique du Languedoc Méditerranéen et du Roussillon*. Montpellier: FLSH, 1970, pp. 221-280.

(6) Així ho expressa Jaume Codina a: «Un projecte nacional urgent: l'estudi de l'abast de la immigració francesa a Catalunya durant l'Edat Moderna», *Revista de Catalunya*, núm. 59 (1992), pp. 26-56. En aquesta línia, cal dir, que tenim poques referències per a poblacions lleidatanes. Un dels únics estudis envers aquest tema és el de J.M. LLOVET: «La immigració francesa a Cervera segons els capítols matrimonials conservats a l'Arxiu Històric Comarcal de la ciutat (1501-1700)», *Espacio, tiempo y forma*, sèrie IV, vol. 2, pp. 45-62.

(7) NADAL, Jordi: «La població catalana als segles xvi i xvii» dins *Història de Catalunya*. Barcelona: Salvat, vol. IV, 1978, pp. 48-62. Aquest historiador afirma que des de finals del segle xv fins al primer terç del xvii, el Principat va rebre una onada d'immigrants que fou present arreu del país.

(8) GUAL, Valentí: Op. cit., pàg. 71, afirma que «A la llum dels resultats obtinguts [a la Conca] trobem difícil d'atribuir a la immigració francesa aquell paper clau, aquell rol de motor de desenvolupament demogràfic que li concedeixen Nadal i Giralte en analitzar, no ho oblidem, parròquies de la costa».

(9) CODINA, Jaume: «Un projecte...», *Revista de Catalunya*, núm. 59 (1992), p. 47.

(10) Per a més informació al respecte mireu MILLÀS, C.: *Estudi demogràfic de la parròquia de Santa Eulàlia del Papiol (1565-1799)*. El Papiol, 1993.

(11) MILLÀS, Carles: Op. cit., Taula X, pàg. 40 i Taula XIV pp. 46-52.

(12) Per exemple, per excés difereixen molt dels casos de Sant Andreu de la Barca [LLADÓ, J.F.: «Occitans a Sant Andreu de la Barca» (treball inèdit i mecanografiat, 1991)], d'Igualada [TORRAS, J.M.: «Demografia i societat a Igualada durant els segles xvi i xvii», *Miscel·lània Aqualatènsia*, núm. 4 (1987), p. 91], o de Sant Boi [CODINA, J.: «Un projecte...», *Revista de Catalunya*, núm. 59 (1992), pp. 50-51]. En canvi, s'assemblen més als casos de Vimbodí i de la Guardia dels Prats [GUAL, V.: Op. cit., pp. 18-20] o de Canòves i L'Ametlla del Vallès [DANTÍ, J.: *El Vallès Oriental a l'Època Moderna: creixement demogràfic i econòmic als segles xvi i xvii*, vol. I, Tesi Doctoral, Barcelona, UB, 1986, pp. 171-175].

(13) Mapa realitzat a partir de les diòcesis que ens ofereixen Jordi NADAL i Emili GIRALT: *La population...* 1960, p. 344, i «Les diocèses de France des origines à la Révolution», *Annales...*, núm. 4 (1965), apèndix.

(14) A la Conca de Barberà, V. GUAL, obté un major percentatge de cònjuges provinents de les terres pirinenques [Op. cit., p. 31]. El mateix passa a Sant Andreu de la Barca, segons J.F. LLADÓ [Op. cit.].

(15) NADAL, J. i GIRALT, E.: *La population...*, 1960, pp. 97-127.

(16) Mireu: NÚRIA SALES: "La immigració francesa, omnipresent", dins: Pierre VILAR (dir.), *Història de Catalunya*, vol. IV. Barcelona: Edicions 62, 1992, pàg. 109. I, d'altra banda, Valentí GUAL, Op. cit., pp. 7-9.

(17) En aquest sentit s'expressen la majoria dels especialistes: J.M. SOLÀ-MORALES: Op. cit., p. 223; V. GUAL: Op. cit., pp. 7-9; o J.M. TORRAS: Op. cit., pàg. 94.

(18) Heus aquí un tema que està en curs d'investigació.

(19) Per exemple, J.M. TORRAS: Op. cit., pp. 98-100; J. CODINA: "La immigració...", pp. 229-230; o J. SA-NABRE: "Una protesta de Igualada contra el domini de los franceses en el siglo xvii", *Miscel·lània Aqualatènsia*, núm. 1 (1941).

(20) L'únic conflicte trobat a l'APP correspon a un litigi per un marge entre un descendent d'occità i un autòcton de la universitat a les darreries del segle XVIII. Actualment s'està treballant amb altres fonts (Arxiu del Castell del Papiol i a l'Ardiaca -AHMB-).

(21) ADB, Visites Pastorals, Llibre 64, foli 324.

(22) APP, *Llibre en lo qual estan continuadas las llistas dels que pagan lo batalló y talls en lo terme del Papiol* on constatem la participació dels Alujas, Sala o Font.

(23) En aquest sentit voldria destacar les aportacions de Jaume CODINA, qui ha comptabilitzat al Delta del Llobregat entre el 1551 i el 1700 141 noces amb nuvi i núvia francesos; 116 casaments amb nuvi francès i núvia catalana; i 5 enllaços amb noi català i noia francesa [«La immigració...», pp. 235-236, taules 2, 3 i 4].

(24) NADAL, J. i GIRALT, E.: *La population...*, pp. 238-244 i 274-281.

(25) GUAL, V.: Op. cit., p. 36.

(26) SOLSONA, F.: "Els francesos de Sant Pol de Mar al segle XVII", dins: *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Girona: IEG, 1970, p. 47.

(27) NADAL, J. i GIRALT, E.: "Ensayo metodológico para el estudio de la población catalana de 1553 a 1717", dins NADAL, J.: *Bautismos, desposorios y entierros. Estudios de historia demográfica*. Barcelona: Ariel, 1992, pp. 33-34.

(28) DANTÍ, Jaume: *Terra i població al Vallès Oriental. Època Moderna. El creixement demogràfic i econòmic als segles XVI i XVII*. Santa Eulàlia de Ronçana, 1988, p. 137.

(29) MILLÀS, Carles: Op. cit., pp. 44-56.

(30) NADAL, J. i GIRALT, E.: *La population...*, pp. 79-87.

(31) DANTÍ, J.: *Terra i població...*, pp. 137-138.

(32) DANTÍ, J.: *Terra i població...*, pp. 138-139.

Articles

